

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

MANAGEMENT OF INVESTMENT RESOURCES OF BIOFUEL PRODUCTION ENTERPRISES ON THE BASIS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

У статті визначено, що розвиток виробництва біопалив потребує залучення відповідних інвестиційних ресурсів залучення яких є можливим за допомогою використання заходів державно-приватного партнерства. Констатовано, що Україна має певний досвід реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства у сфері виробництва біопалив, проте він ще не набув широкого поширення через військові дії. Визначено, що механізм управління інвестиційними ресурсами підприємств для виробництва біопалив на засадах державно-приватного партнерства має включати основні складові, а саме планування та оцінку, власне фінансування проекту, забезпечення реалізації даного проекту та контроль і аналіз результатів. Доведено, що впровадження ефективного механізму управління інвестиційними ресурсами може допомогти підприємствам, які працюють у сфері виробництва біопалива на засадах державно-приватного партнерства, досягти своїх цілей, підвищити рентабельність проектів та зробити свій внесок у розвиток стійкої енергетики.

Ключові слова: інвестиції, державно-приватне партнерство, розвиток, біопалива, стимулювання, механізм.

The article defines that the development of biofuel production requires the involvement of appropriate investment resources, the involvement of which is possible through the use of public-private partnership measures. It was established that Ukraine has some experience in the implementation of public-private partnership projects in the field of biofuel production, but it has not yet become widespread due to military actions. It was determined that the mechanism for managing the investment resources of enterprises for the production of biofuels on the basis of public-private partnership should include the main components, namely planning and evaluation, own financing of the project, ensuring the implementation of this project, and control and analysis of results. It has been proven that the implementation of an effective investment resource management mechanism can help enterprises working in the field of biofuel production on the basis of public-private partnership to achieve their goals, increase the profitability of projects and contribute to the development of sustainable energy. The implementation of an effective mechanism for managing investment resources can lead to a number of positive results for enterprises working in the field of biofuel production on the basis of public-private partnership, namely the reduction of project costs: effective planning and assessment of project needs allow optimizing the costs of investment resources; acceleration of project implementation: clear planning and coordination of actions of state bodies and private partners allow to reduce the time required for project implementation; increasing the profitability of the project: attracting investments based on a clear investment plan allows you to maximize the return on investments; increase in biofuel production volumes; reduction of negative impact on the environment; improving the energy security of the country: increasing the volume of biofuel production allows diversifying energy sources and reducing dependence on fossil fuel imports; increasing the level of trust and cooperation: the implementation of transparent and accountable mechanisms for managing investment resources contributes to increasing the level of trust between public authorities and private partners.

Key words: investment, public-private partnership, development, biofuels, stimulation, mechanism.

УДК 338.242:620.91

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.11-47>

Гонтарук Я.В.¹

к.е.н.,

Вінницький національний аграрний
університет

Gontaruk Yaroslav

Vinnitsia National Agrarian University

Постановка проблеми. Біопаливо стає все більш важливим джерелом енергії, що обумовлено його екологічністю, стійкістю та потенціалом для заміни викопного палива. Розвиток виробництва біопалива в Україні стимулюється державною політикою, яка передбачає створення сприятливих умов для інвестицій у цю сферу. Однією з форм державної підтримки є державно-приватне партнерство (ДПП), яке дозволяє залучати приватні інвестиції до проектів з виробництва біопалива.

Підприємства, які планують розпочати або розширити виробництво біопалива на засадах ДПП, стикаються з низкою проблем, пов'язаних з управлінням інвестиційними ресурсами. Ці проблеми включають:

- недостатній досвід: багато підприємств не мають досвіду роботи з ДПП, що може призвести до помилок у плануванні та реалізації проектів;
- складність процедур: процедури укладання та реалізації договорів ДПП можуть бути складними та трудомісткими;
- необхідність координації: реалізація проектів ДПП потребує ефективної координації дій між державними органами та приватними партнерами;
- фінансування: залучення інвестицій у проекти ДПП може бути складним завданням, особливо для малих та середніх підприємств;
- ризики: проекти ДПП можуть бути пов'язані з різними ризиками, такими як політичні зміни, зміна цін на сировину та енергоносії, екологічні ризики.

¹ ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7616-9422>

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів розвитку альтернативної енергетики та напрямів інвестування в дану галузь, присвячені праці ряду науковців: Калетніка Г.М., Гончарук І.В., Фурман І.В., Вовк В.Ю., Дмитрика О.В., Бойко А.В. та ін. Варто відмітити, що всі вони зазначають важливість досліджень розвитку інвестицій для забезпечення енергетичної та економічної безпеки держави. Однак в економічній науці не сформульовано чітких рекомендацій для формування механізму залучення коштів на засадах державно-приватного партнерства для виробництва біопалив, що зумовлює актуальність дослідження.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми. Необхідним є розробка механізму управління інвестиційними ресурсами на засадах державно-приватного партнерства для виробництва біопалив.

Формування цілей статті. Метою статті є розробка інвестиційного механізму залучення коштів на засадах державно-приватного партнерства

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток виробництва біопалив потребує залучення відповідних інвестиційних ресурсів, проте в умовах військового стану як держава так і підприємства є обмежені в такому виді ресурсів, що зумовлює необхідність використання заходів державно-приватного партнерства при реалізації проектів орієнтованих на виробництво біопалив.

Як зазначає В. Вовк, Україна стоїть перед важливим завданням з впровадження безвідходних технологій та розвитку виробництва біопалива для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та забезпечення енергетичної безпеки країни. Механізми державного стимулювання

ДПП у цих сферах виявляються ключовими для досягнення стратегічних цілей країни у галузі біоенергетики [1, с. 352].

Під державно-приватним партнерством розуміють механізм узгодження цілей і забезпечення балансу інтересів державного та приватного сектору в межах реалізації суспільно важливих проектів, результатом яких є взаємна вигода [2, с. 12]. Україна має певний досвід реалізації проектів ДПП у сфері виробництва біопалив, проте він ще не набув широкого поширення через агресію РФ. Нами представлено декілька прикладів реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства в сфері біопалив які нажалі через початок військового (табл. 1).

Наразі присутні наступні виклики та перспективи розвитку ДПП у сфері виробництва біопалив в Україні:

Виклики:

- недостатня правова база: відсутність чіткого законодавства, яке регулює діяльність ДПП у сфері біопалив.

- бюрократичні бар'єри: складні й тривалі процедури узгодження та отримання дозволів.

- низький рівень обізнаності: недостатня поінформованість потенційних інвесторів про переваги ДПП.

Перспективи:

- удосконалення законодавства: розробка та прийняття законів, які стимулюють розвиток ДПП у сфері біопалив.

- інформаційна кампанія: підвищення обізнаності про переваги ДПП для інвесторів та потенційних партнерів.

Необхідним є впровадження ефективних методів управління інвестиційними ресурсами для

Таблиця 1

Приклади реалізації інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства в сфері біопалив

1. Проект «Біогазівня «Білозерська»	Партнери: ТОВ «Біогазівня "Білозерська» (приватний партнер) та Вінницька міська рада (державний партнер). Суть проекту: Будівництво та експлуатація біогазової станції, яка буде переробляти органічні відходи з тваринницьких комплексів та муніципальні тверді побутові відходи на біогаз та біодобрива. Статус: Проект знаходиться на стадії реалізації, очікується введення в експлуатацію у 2024 році.
2. Проект «Біоенергетичний комплекс «БіоЕнерго»	Партнери: ТОВ «БіоЕнерго» (приватний партнер) та Чернігівська обласна державна адміністрація (державний партнер). Суть проекту: Будівництво та експлуатація біоенергетичного комплексу, який буде використовувати біомасу (солону, деревну щепу) для виробництва теплової та електричної енергії. Статус: Проект знаходиться на стадії розробки, очікується його реалізація у 2025–2026 роках.
3. Проект «Біогазова станція «ЕкоБіоГаз»	Партнери: ТОВ «ЕкоБіоГаз» (приватний партнер) та Хмельницька міська рада (державний партнер). Суть проекту: Будівництво та експлуатація біогазової станції, яка буде переробляти гній з тваринницьких комплексів на біогаз та біодобрива. Статус: Проект знаходиться на стадії розробки, очікується його реалізація у 2024–2025 роках.

підприємств, які працюють у сфері виробництва біопалива на засадах ДПП для забезпечення:

- спрощення процедури укладання та реалізації договорів ДПП;
- забезпечення ефективної координації дій між державними органами та приватними партнерами;
- сприяння залученню інвестицій у проекти ДПП.

Для вирішення проблем, пов'язаних з управлінням інвестиційними ресурсами, можна використувати ряд методів:

- навчання та підготовка персоналу: навчати персонал підприємств методам ефективного управління інвестиційними ресурсами в рамках ДПП;
- розробка методичних рекомендацій: розробка методичних рекомендацій з управління інвестиційними ресурсами для підприємств, які працюють у сфері виробництва біопалива на засадах ДПП;

– створення інформаційних ресурсів: створити інформаційні ресурси, які містять інформацію про ДПП, процедури укладання та реалізації договорів ДПП;

- надання консультаційної допомоги: надавати консультаційну допомогу підприємствам з питань управління інвестиційними ресурсами в рамках ДПП;
- підтримка наукових досліджень: підтримувати наукові дослідження з питань управління інвестиційними ресурсами в рамках ДПП.

Механізм управління інвестиційними ресурсами підприємств для виробництва біопалив на засадах державно-приватного партнерства має включати основні складові, а саме планування та оцінку, власне фінансування проекту, забезпечення реалізації даного проекту та контроль і аналіз результатів (табл. 2).

Впровадження ефективного механізму управління інвестиційними ресурсами може допомогти

Таблиця 2

Складові механізму управління інвестиційними ресурсами підприємств для виробництва біопалив на засадах державно-приватного партнерства

1. Планування та оцінка:
Визначення цілей: визначення чітких та вимірюваних цілей проекту з виробництва біопалива на засадах ДПП.
Оцінка потреб: проведення детального аналізу потреб проекту в інвестиційних ресурсах, включаючи фінансування, обладнання, сировину, людські ресурси тощо.
Аналіз ресурсів: оцінка доступних інвестиційних ресурсів, як державних, так і приватних.
Розробка інвестиційного плану: розробка детального інвестиційного плану, який включає: Обсяги та джерела інвестицій, графік інвестування, очікувані результати інвестицій, стратегії управління ризиками
2. Фінансування:
Залучення інвестицій: залучення інвестицій з різних джерел, таких як державні програми підтримки, кредити банків, інвестиції приватних компаній тощо.
Управління фінансами: ефективне управління фінансовими ресурсами проекту, включаючи планування витрат, контроль за витратами, ведення бухгалтерського обліку тощо.
Моніторинг фінансових показників: регулярний моніторинг фінансових показників проекту, таких як рентабельність інвестицій, термін окупності, чистий прибуток тощо.
3. Реалізація проекту:
Управління проектом: ефективне управління проектом з виробництва біопалива, включаючи планування, виконання, контроль та моніторинг.
Управління ризиками: виявлення, оцінка та мінімізація ризиків, пов'язаних з проектом, таких як зміна цін на сировину, політичні зміни, екологічні ризики тощо.
Зв'язок з партнерами: ефективна комунікація та співпраця з державними органами та приватними партнерами протягом усіх етапів реалізації проекту.
4. Контроль та аналіз:
Збір даних: збір даних про фактичні інвестиції, витрати, результати проекту тощо.
Аналіз даних: проведення аналізу даних для оцінки ефективності управління інвестиційними ресурсами.
Підготовка звітів: підготовка звітів про результати управління інвестиційними ресурсами для зацікавлених сторін.
Вдосконалення механізму: вдосконалення механізму управління інвестиційними ресурсами на основі отриманих даних та аналізу.
Важливі аспекти:
Прозорість: забезпечення прозорості та підзвітності у використанні інвестиційних ресурсів.
Відповідальність: визначення чітких ролей та відповідальності за управління інвестиційними ресурсами.
Гнучкість: готовність до змін та адаптації механізму управління інвестиційними ресурсами до мінливих умов.
Співпраця: створення атмосфери довіри та співпраці між державними органами та приватними партнерами.

Джерело: систематизовано на основі [3–9]

підприємствам, які працюють у сфері виробництва біопалива на засадах ДПП, досягти своїх цілей, підвищити рентабельність проектів та зробити свій внесок у розвиток стійкої енергетики.

Розвиток ДПП у сфері виробництва біопалив може стимулювати розвиток біоенергетики в Україні, сприяти зниженню залежності від імпортованих енергоносіїв та покращити екологічну ситуацію в країні.

Одним із пріоритетних напрямів підвищення ефективності інвестицій у сільському господарстві визнано посилення ролі місцевих органів влади в інвестиційних процесах у сільському господарстві. Як механізм залучення кредитних ресурсів для фінансування інвестиційних проектів може виступати система державно-приватних гарантій. Зрушення у державній підтримці інвестиційного процесу для надання гарантій відповідають як інтересам держави, об'єднаним територіальним громадам, так і приватного сектору

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку.

Впровадження ефективного механізму управління інвестиційними ресурсами може призвести до низки позитивних результатів для підприємств, які працюють у сфері виробництва біопалива на засадах державно-приватного партнерства (ДПП):

1. Зниження витрат проекту: ефективне планування та оцінка потреб проекту дозволяють оптимізувати витрати інвестиційних ресурсів.

2. Прискорення реалізації проекту: чітке планування та координація дій державних органів та приватних партнерів дозволяють скоротити час, необхідний для реалізації проекту.

3. Підвищення рентабельності проекту: залучення інвестицій на основі чіткого інвестиційного плану дозволяє максимізувати віддачу від інвестицій.

4. Збільшення обсягів виробництва біопалива: залучення інвестиційних ресурсів дозволяє підприємствам розширити виробничі потужності та збільшити обсяги виробництва біопалива.

5. Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище: використання біопалива замість викопного палива дозволяє зменшити викиди парникових газів та інші забруднення навколишнього середовища.

6. Покращення енергетичної безпеки країни: збільшення обсягів виробництва біопалива дозволяє диверсифікувати джерела енергії та зменшити залежність від імпорту викопного палива.

7. Підвищення рівня довіри та співпраці: впровадження прозорих та підзвітних механізмів управління інвестиційними ресурсами сприяє підвищенню рівня довіри між державними органами та приватними партнерами.

В цілому, впровадження ефективного механізму управління інвестиційними ресурсами може

суттєво покращити результативність проектів з виробництва біопалива на засадах ДПП та зробити свій внесок у розвиток стійкої енергетики, економіки та довкілля.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка механізмів реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства на переробних підприємствах АПК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вовк В.Ю. Механізми державного стимулювання державно-приватного партнерства щодо впровадження безвідходних технологій для виробництва біопалив в Україні. *Сталій розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 346–353. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-55>

2. Круглов В.В. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні: механізми державного регулювання : монографія / В.В. Круглов. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2019. 252 с.

3. Фурман І.В., Дмитрик О.В., Лисогор І.О. Стратегічні напрями розвитку біоенергетичного потенціалу Іллінецької територіальної громади. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. Випуск 15. С. 134–143. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.16>

4. Калетнік Г.М., Гончарук І.В. Економічні розрахунки потенціалу виробництва відновлювальної біоенергії у формуванні енергетичної незалежності агропромислового комплексу. *Міжнародний Журнал Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009006>

5. Фурман І.В., Дмитрик О.В. Формування стратегічних напрямів розвитку сільських територій. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Випуск 13. С. 46–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.5>

6. Білик Р.С. Інноваційно-інвестиційний потенціал національних економік в умовах глобальної конкуренції: монографія. Чернівці : Технодрук, 2019. 603 с.

7. Мельник В., Погріщук О. Інвестиційне забезпечення аграрного сектору: розширення можливостей для України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 3. С. 23–34.

8. Бойко А.В. Інвестиційний потенціал регіонів України: проблеми теорії та практики. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2010. Вип. 26 (1). С. 25–33.

9. Гонтарук Я.В., Ясінська Б.О. Оцінка біоенергетичного потенціалу Іллінецької територіальної громади. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8(08). С. 242–247. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-120>

REFERENCES:

1. Vovk V.Iu. (2024). Mekhanizmy derzhavnoho stymuliuvannia derzhavno-pryvatnoho partnerstva shchodo vprovadzhennia bezvidkhodnykh tekhnolohii dlia vyrobnytstva biopalyv v Ukraini [Mechanisms of state stimulation of public-private partnership regard-

ing the introduction of waste-free technologies for the production of biofuels in Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 2 (49), pp. 346–353. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-55> (in Ukrainian)

2. Kruhlov V.V. (2019). Rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini: mekhanizmy derzhavnogo rehuliuвання [Development of public-private partnership in Ukraine: mechanisms of state regulation] : monohrafiia / V.V. Kruhlov. Kh. : Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», 252 p. (in Ukrainian)

3. Furman I.V., Dmytryk O.V., Lysohor I.O. (2023). Stratehichni napriamy rozvytku bioenerhetychnoho potentsialu Ilinetskoj terytorialnoi hromady [Strategic directions for the development of the bioenergy potential of the Ilinets territorial community]. *Tavriiskyi naukovi visnyk. Seriia: Ekonomika*. Vypusk 15, pp. 134–143. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.16> (in Ukrainian)

4. Kaletnik G. M., Honcharuk I. V. (2020). Ekonomichni rozrakhunky potentsialu vyrobnytstva vidnovliuvanoi bioenerhii u formuvanni enerhetychnoi nezalezhnosti ahropromyslovoho kompleksu [Economic calculations of the production potential of renewable bioenergy in the formation of energy independence of the agro-industrial complex]. *Mizhnarodnyi Zhurnal Ekonomika APK*. No. 9. P. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009006> (in Ukrainian)

5. Furman I.V., Dmytryk O.V. (2022). Formuvannya stratehichnykh napriamiv rozvytku silskykh terytorii [Formation of strategic directions for the development

of rural areas]. *Tavriiskyi naukovi visnyk. Seriia: Ekonomika*. Vypusk 13? pp. 46–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.5> (in Ukrainian)

6. Bilyk R.S. (2019). Innovatsiino-investytsiinyi potentsial natsionalnykh ekonomik v umovakh hlobalnoi konkurentsii [Innovation and investment potential of national economies in conditions of global competition]: monohrafiia. Chernivtsi : Tekhnodruk, 603 p. (in Ukrainian)

7. Melnyk V., Pohrishchuk O. (2019). Investytsiine zabezpechennia ahrarynogo sektoru: rozshyrennia mozhlyvostei dlia Ukrainy [Investment support of the agricultural sector: expanding opportunities for Ukraine]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, № 3, pp. 23–34. (in Ukrainian)

8. Boiko A.V. (2010). Investytsiinyi potentsial rehioniv Ukrainy: problemy teorii ta praktyky [Investment potential of regions of Ukraine: problems of theory and practice.]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Seriia: Ekonomichni nauky*, vol. 26 (1), pp. 25–33. (in Ukrainian)

9. Hontaruk Ya.V., Yasinska B.O. (2023) Otsinka bioenerhetychnoho potentsialu Ilinetskoj terytorialnoi hromady [Assessment of the bioenergy potential of the Ilinets territorial community]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, vol. 8(08), pp. 242–247. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-120> (in Ukrainian)